

Sygn. akt III AUa 1484/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 czerwca 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Agata Pyjas-Luty (spr.)
Sędziowie:	SSA Grażyna Wiśniewska SSO del. Barbara Kosub
Protokolant:	st.sekr.sądowy Monika Ziarko

po rozpoznaniu w dniu 24 czerwca 2015 r. w Krakowie

sprawy z wniosku **K. D.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w K.**

o wysokość podstawy wymiaru składek i zwrot składek

na skutek apelacji organu rentowego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału

w K.

od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie Wydziału VII Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 8 lipca 2014 r. sygn. akt VII U 56/14

I. zmienia zaskarżony wyrok i oddala odwołanie;

II. zasądza od K. D. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w K. kwotę 240 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania za obie instancje.

Sygn. akt III AUa 1484/14

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. decyzją z dnia 13 listopada 2013 r. odmówił zwrotu nadpłaty żądanej we wniosku złożonym przez K. D., uzasadniając to przedstawieniem błędnych dokumentów rozliczeniowych. W uzasadnieniu organ rentowy podał, że z dokumentów rozliczeniowych składanych przez wnioskodawczynię z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej wynika, iż za czerwiec 2013 r. została złożona deklaracja (...) z zadeklarowaną podstawą wymiaru składki z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej w kwocie 9 350,13 złotych i od tej podstawy wnioskodawczyni opłaciła składki w dniu 4 lipca 2013 r. tj. w ustawowym terminie. W dniu 8 sierpnia 2013 r.

wnioskodawczyni złożyła korektę ZUS (...) wykazując podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne w wysokości 1 870,03 złotych. W ocenie organu rentowego możliwość zmniejszenia podstawy wymiaru składek dotyczy jedynie najniższej podstawy wymiaru, a pomniejszenie podstawy urzędowej następuje tylko w ściśle określonych sytuacjach. W przypadku wnioskodawczyni prawidłowa podstawa wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i dobrowolne ubezpieczenie chorobowe wynosi 9 350,13 złotych, a z uwagi na to, że koncie płatnika składek figurują błędne dokumenty rozliczeniowe ZUS (...) za miesiąc czerwiec 2013 r., uniemożliwia to rozliczenie konta, tym samym ustalenie wysokości sald na poszczególnych kontach.

Kolejną decyzją z dnia 23 grudnia 2013 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. stwierdził, że podstawa wymiaru składek K. D., podlegającej ubezpieczeniom jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą, wynosi za miesiąc czerwiec 2013 r. - na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe 9 359,13 złotych, - na ubezpieczenie zdrowotne 2 908,13 złotych.

Sąd Okręgowy w Krakowie wyrokiem z dnia 8 lipca 2014 r. zmienił zaskarżone przez K. D. decyzje Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w K. z dnia 13 listopada 2013 r. i z dnia 23 grudnia 2013 r. w ten sposób, że w odniesieniu do decyzji z dnia 23 grudnia 2013 r. stwierdził, iż podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia K. D. podlegającej ubezpieczeniom jako osoba prowadząca działalność gospodarczą za miesiąc czerwiec 2013 r. odpowiada kwocie podanej w korekcie deklaracji rozliczeniowej złożonej w sierpniu 2013 r. (punkt I sentencji), w odniesieniu do decyzji z dnia 13 listopada 2013 r. zarządził zwrot na rzecz K. D. nadpłaty składek za miesiąc czerwiec 2013 r. wraz z odsetkami (punkt II sentencji).

Sąd Okręgowy ustalił, że K. D., podlegająca ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej, złożyła za miesiąc czerwiec 2013 r. deklarację rozliczeniową ZUS (...), w której zadeklarowała podstawę wymiaru składek w kwocie 9 350,13 złotych. Od tej zadeklarowanej podstawy w dniu 4 lipca 2013 r. opłaciła składki na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne. Od dnia 7 czerwca 2013 r. K. D. przebywała na zasiłku macierzyńskim, a w dniu 8 sierpnia 2013 r. złożyła korektę deklaracji ZUS (...) wykazując podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne w wysokości 1 870,03 złotych. W dniu 11 października 2013 r. wpłynął do organu rentowego wniosek K. D. o zwrot nadpłaconych składek. W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy uznał, że odwołanie jest uzasadnione. W ocenie Sądu Okręgowego spór w rozpoznawanej sprawie dotyczył wykładni przepisów art. 18 ust. 9 i 10 ustawy z dnia 13 października 1988 r. o systemie ubezpieczeń społecznych. Zgodnie z art. 18 ust. 9 cyt. ustawy, za miesiąc, w którym nastąpiło odpowiednio objęcie ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi lub ich ustanie i jeżeli trwały one przez część miesiąca, kwotę najniższej podstawy wymiaru składek zmniejsza się proporcjonalnie, dzieląc ją przez liczbę dni kalendarzowych tego miesiąca i mnożąc przez liczbę dni podlegania ubezpieczeniu, natomiast z przepisu art. 18 ust. 10 wynika, że zasady zmniejszenia najniższej podstawy wymiaru składek stosuje się odpowiednio, w przypadku niezdolności do pracy trwającej przez część miesiąca, jeżeli z tego tytułu ubezpieczony spełnia warunki do przyznania zasiłku. Sąd Okręgowy wskazał, że w odniesieniu do spornej w sprawie kwestii w pełni podziela stanowisko wyrażone w powołanych przez wnioskodawczynię wyrokach Sądu Apelacyjnego w Katowicach (z dnia 17 maja 2011 r., sygn. akt III AUa 2177/10, z dnia 9 lipca 2009 r. sygn. akt III AUa 908/.09), a także m.in. w wyrokach Sądu Apelacyjnego w Poznaniu w sprawie o sygn. akt III AUa 1510/12 i Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 19 lutego 2014 r. sygn. akt III AUa 705/13, zgodnie z którym „...regulacja przepisu art. 18 ust. 8 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych nie odbiera ubezpieczonym, którzy zadeklarowali składkę na ubezpieczenia emerytalne i rentowe w rozmiarze przekraczającym ustawowe minimum, prawa do proporcjonalnego zmniejszenia podstawy wymiaru składki w miesiącu, w którym nastąpiło objęcie ubezpieczeniem, bądź w przypadku niezdolności do pracy trwającej przez część miesiąca. Skoro prawo takie zachowują osoby deklarujące minimalną podstawę wymiaru składek, to tym bardziej winni z niego korzystać także ubezpieczeni wnoszący składki wyższe od minimalnych.

W uzasadnieniu wyroku z dnia 19 lutego 2014r. Sąd Apelacyjny w Łodzi podkreślił, że „...poglądu organu rentowego, zgodnie z którym zmiana zadeklarowanej już podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne dopuszczalna jest tylko pod warunkiem wykazania "w dokumencie pierwszorazowym" podstawy wymiaru składek w przewidzianej

ustawą wysokości najniższej przez co ubezpieczonej, która zadeklarowała składkę na ubezpieczenia emerytalne i rentowe w rozmiarze przekraczającym ustawowe minimum nie przysługuje prawo skorygowania dokumentów rozliczeniowych w celu wykazania niższej podstawy wymiaru składek

z uwagi na trwanie ubezpieczenia tylko przez część miesiąca nie zasługuje na aprobatę. Zaprezentowanej przez organ rentowy interpretacji sprowadzającej się jedynie do literalnego odczytania treści przepisów nie sposób zaakceptować. Wymowa tego przepisu jest bowiem inna...” Odnosząc powyższe do okoliczności rozpatrywanej sprawy Sąd Okręgowy stwierdził, że wnioskodawczyni, która od dnia

7 czerwca 2013 r. przebywała na zasiłku macierzyńskim, była uprawniona do złożenia deklaracji korygującej podstawę wymiaru składek za miesiąc czerwiec 2013 r., a w konsekwencji zasadny był także wniosek o zwrot nadpłaconych składek. Zgodnie bowiem z art. 24 ust. 6a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, nienależnie opłacone składki podlegają zaliczeniu przez Zakład z urzędu na poczet zaległych lub bieżących składek, a w razie ich braku - na poczet przyszłych składek, chyba że płatnik składek złoży wniosek o zwrot składek, z zastrzeżeniem ust. 6c, 8 i 8d. Z powyższych względów Sąd Okręgowy uwzględnił odwołanie K. D. i zmienił zaskarżone decyzje.

Apelację od powyższego wyroku złożył Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. zarzucając naruszenie prawa materialnego tj. art. 18 ust. 9 i 10 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych poprzez jego błędną interpretację i przyjęcie, że zadeklarowana podstawa wymiaru składek wyższa niż ustalona w ustawie, podlega obniżeniu na takich samych zasadach jak najniższa podstawa wymiaru składek, w sytuacji, gdy przedmiotowy przepis odnosi się wyłącznie do najniższej podstawy wymiaru składek. W oparciu o ten zarzut apelujący wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie odwołania oraz o zasądzenie na rzecz organu rentowego kosztów postępowania według norm przepisanych, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji. Apelujący przytoczył treść przepisów art. 18 ust. 8, 9 i 10 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych i podniósł, że z przepisów tych wynika, iż intencją ustawodawcy było obniżanie najniższej podstawy wymiaru składek, a nie dowolnej. Do takich wniosków prowadzi wykładnia językowa tych przepisów. Apelujący wskazał, że taki pogląd prawny został jednoznacznie wyrażony przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia

7 lutego 2012 r. I UK 276/11, który stwierdził, że gdyby intencją ustawodawcy było ustalenie możliwości proporcjonalnego obniżenia każdej podstawy wymiaru, to wówczas w treści przepisu art. 18 ust. 9 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych nie znalazłoby się określenie „najniższej” lecz np. zadeklarowanej podstawy. Z tego względu racjonalne jest unormowanie, że prawo do proporcjonalnego zmniejszenia podstawy wymiaru składek dotyczy tylko podstawy wskazanej w wysokości wymaganej przepisami prawa, co powinno doprowadzić Sąd Okręgowy do oddalenia odwołania.

Sąd Apelacyjny rozważył, co następuje.

Wywiedziona apelacja skutkuje zmianą zaskarżonego wyroku, jednak z powodów innych aniżeli naprowadzone w jej uzasadnieniu. W sprawie z odwołania od decyzji organu rentowego, treść tej decyzji wyznacza przedmiot i zakres rozpoznania oraz orzeczenia sądu pracy i ubezpieczeń społecznych (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 maja 1999 r. II UZ 52/99 OSNP 2000/15/601). K. D. złożyła odwołanie od dwóch decyzji organu rentowego, tj. decyzji z dnia 13 listopada 2013 r. odmawiającej żądanego przez nią zwrotu nadpłaconych składek i decyzji z dnia 23 grudnia 2013 r. określającej wysokość podstawy wymiaru składek za miesiąc czerwiec 2013 r. zgodnie

z deklaracją rozliczeniową złożoną za ten miesiąc tj. w kwocie 9 350,13 złotych. Poza sporem pozostawały okoliczności faktyczne, na gruncie których zapadły zaskarżone decyzje, a w pełni na uwzględnienie zasługują poczynione przez sąd pierwszej instancji prawidłowe ustalenia faktyczne, które, co warto podkreślić, nie były kwestionowane ani przez organ rentowy, ani przez wnioskodawczynię. Mając na względzie treść zaskarżonych przez wnioskodawczynię decyzji organu rentowego i ogół okoliczności faktycznych sprawy stwierdzić należy, że zarówno sąd pierwszej instancji, jak i organ rentowy, nietrafnie przyjęły założenie, iż rozstrzygnięcie sprawy uzależnione jest od wyjaśnienia tego, czy wnioskodawczyni uprawniona była do proporcjonalnego zmniejszenia podstawy wymiaru składek i czy takie zmniejszenie podstawy wymiaru składek dotyczy wyłącznie podstawy najniższej czy też innej podstawy

zadeklarowanej przez ubezpieczonego (patrz - art. 18 ust. 9 i 10 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych - Dz. U. z 2015 r. poz. 121 j.t.). Z tego względu nie jest konieczne w ocenie Sądu Apelacyjnego odnośnie do przytoczonych zarówno przez sąd pierwszej instancji, jak i organ rentowy orzeczeń sądowych dotyczących problematyki stosowania przepisów art. 18 ust. 9 i 10 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Sąd Apelacyjny zwraca uwagę na to, że dla dokonania oceny, czy w stanie faktycznym sprawy doszło do prawidłowego zastosowania przez sąd pierwszej instancji przepisów prawa materialnego, w pierwszej kolejności konieczne było udzielenie odpowiedzi na pytanie, czy w okolicznościach rozpoznawanej sprawy zaistniały w ogóle podstawy do tego, aby wnioskodawczyni dokonała korekty deklaracji rozliczeniowej za miesiąc czerwiec 2013r. złożonej w lipcu 2013 r. Korekta deklaracji została przez wnioskodawczynię złożona w dniu 8 sierpnia 2013 r., a istotne jest również to, że od dnia 7 czerwca 2013 r. pobierała ona zasiłek macierzyński. Odnosząc się do tego zagadnienia należy odwołać się do treści art. 41 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, regulującego sposób składania przez płatników składek imiennych raportów miesięcznych oraz korygujących imiennych raportów miesięcznych. Przepis art. 41 ust. 1 stanowi, że płatnik składek przekazuje do Zakładu imienne raporty miesięczne, po upływie każdego miesiąca kalendarzowego, w terminie ustalonym dla rozliczania składek, natomiast z art. 41 ust. 6 wynika, że płatnik składek jest zobowiązany złożyć imienny raport miesięczny korygujący w formie nowego dokumentu zawierającego wszystkie prawidłowe informacje określone w ust. 3-5, jeżeli zachodzi konieczność korekty danych podanych w imiennym raporcie miesięcznym w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości: 1) przez płatnika składek we własnym zakresie; 2) przez Zakład. Zatem to przepis art. 41 ust. 6 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych określa, kiedy możliwe jest korygowanie uprzednio złożonych deklaracji rozliczeniowych. Jak wskazał np. Sąd Apelacyjny w Katowicach w wyroku z dnia 7 lutego 2012 r. III AUa 1167/11, OSA 2013/5/56-81, prawo płatnika do korygowania zadeklarowanej podstawy wymiaru składek jest reglamentowane przepisami prawa ubezpieczeń społecznych i nie ma charakteru dowolnego. Sąd Apelacyjny rozpoznający niniejszą sprawę podziela stanowisko zaprezentowane w powołanym orzeczeniu Sądu Apelacyjnego w Katowicach. Z materiału dowodowego zgromadzonego w postępowaniu administracyjnym, jak i w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji wynika, że wnioskodawczyni nie powołała się na żadną okoliczność, która uzasadniałaby dokonanie przez nią korekty w dniu 8 sierpnia 2013 r. Trzeba zwrócić uwagę na to, że powołując się na możliwość proporcjonalnego obniżenia składki na podstawie art. 18 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, wnioskodawczyni podała, że od dnia 7 czerwca 2013 r. przebywała na urlopie macierzyńskim. Zatem już w lipcu 2013 r. wnioskodawczyni musiała mieć pełną świadomość tak faktu przebywania na urlopie macierzyńskim, jak i skutków prawnych z tego wynikających. Jak wynika z danych zawartych w aktach organu rentowego, wnioskodawczyni w miesiącach kwietniu, maju i czerwcu 2013 r. zadeklarowała podstawę wymiaru składek rzędu około 9 tysięcy złotych. Jeżeli w związku z rozpoczęciem korzystania z urlopu macierzyńskiego zamierzała zmodyfikować podstawę wymiaru składek, to obiektywnie rzecz biorąc już w lipcu 2013 r. nie było żadnych przeszkód ku temu, by składkę za czerwiec 2013 r. zadeklarowała w innej wysokości, niż za miesiące kwiecień i maj 2013 r., skoro w myśl art. 52 w związku art. 48 ust. 1 ustawy z dnia 25 czerwca 1999r. o świadczeniach pieniężnych w razie choroby i macierzyństwa (Dz.U. 2014r. poz. 159 j.t.). podstawa wymiaru składki za miesiąc czerwiec 2013r. nie była uwzględniana do wyliczenia wysokości zasiłku macierzyńskiego. W świetle art. 41 ust. 6 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych wnioskodawczyni, aby prawidłowo dokonać korekty deklaracji złożonej za czerwiec 2013 r., musiała wskazać takie okoliczności, z których wynikałoby, że np. uprzednie zgłoszenie podstawy wymiaru składek za czerwiec 2013 r. zostało dokonane omyłkowo, czy też, że nastąpiły jakieś inne okoliczności uzasadniające późniejszą korektę. Brak jest podstaw do przyjęcia, że wnioskodawczyni, dobrowolnie dokonującej zgłoszenia podstawy wymiaru składek za miesiąc czerwiec 2013 r., przysługuje uprawnienie do tego, aby w późniejszym okresie, bez zaistnienia żadnych nowych okoliczności, dokonać korekty podstawy wymiaru składek za miesiąc czerwiec 2013 r. W świetle regulacji zawartej w art. 41 ust. 6 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych należy uznać, że nie jest dopuszczalna korekta podstawy wymiaru składki w wyniku jedynie swobodnej decyzji płatnika składek, bez stwierdzenia nieprawidłowości, niezgodności ze stanem faktycznym lub błędów. Z tego względu organ rentowy prawidłowo określił podstawę wymiaru składek za czerwiec 2013 r. stosownie do podanej w dokumentach rozliczeniowych kwoty 9 350,13 złotych, w konsekwencji nie powstała też po stronie wnioskodawczyni żadna nadpłata z tytułu uiszczonych składek.

W powyższym stanie rzeczy Sąd Apelacyjny, orzekając na zasadzie art. 386

§ 1 k.p.c., zmienił zaskarżony wyrok i oddalił odwołanie wnioskodawczyni od obydwu zaskarżonych decyzji.

O kosztach postępowania orzeczono na zasadzie art. 98 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. oraz w zw. z § 11 ust.2 i § 12 ust.1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2013 r. poz. 490 j.t.).